

smehuje, rekoč, da jim roji po glavi slovenski „Hofkanzler“, slovensko „vseučilišče“ in nekaka Avstrijska „Bolgarija“. Tudi dežela, „katero ima on čast zastopati“ (?), mora dobiti nekaj bre; ona za večjo avtonomijo ni zrela; dokaz temu to, da se je morala zaradi dovoznih železničnih cest narediti posebna postava, — da dežela celó zdravnikov ne more vzdrževati, ker je kmet tako neveden, da skrbi prej za zdravje živine, kakor za zdravje rodovine svoje; celó dolgo zavlečenje vravnjanja zemljišnega davka jej naklada na krivdo in še drugega več. — Gosp. Dežman pa je zamolčal, da tistih 700.000 gld., pa še več, je bilo deželno premoženje, — tudi ni povedal, kar je že dr. Toman dokazal, da precej milijonov gold. je dežela Kranjska preveč zemljiškega davka plačala, in da za dosego unega in tega se je morala dolgo dolgo puliti; — če dežele iz državne blagajnice res dobivajo o tem in unem podpore, je to le povračilo iz velikih davkov, ki jih one nosijo v državno blagajnico; vsaj vendar vsak človek ve, da državna blagajnica ni drugega nič, kakor to, kar se v njo na Dunaj steka iz deželnih denarjev. To gosp. Dežman tudi vse dobro vé in vsi tisti, ki so govor njegov molčé poslušali v zboru, — al g. Dežman kakor vsi njegovi družniki se ne morejo ločiti od one taktike sedanje ère, ki je lastna „Tagblattu“, novi „Pressi“ in vsim pobratimom teh listov. Enkrat bo pa tudi vsega tega konec.

Naši dopisi.

Iz Rusije 9. marcija. — 7. — 3. marcija pozno zvečer nam je prinesel telegraf iz S. Stefana pri Carigradu od vélikega kneza Nikolaja Nikolajiča veselo novico, da mir je sklenjen. Kakor stolice, tako tudi vsa druga naša mesta so se okinčila z brezbrojnimi zastavami in razsvetlila z milijardami sveč; ulice so migoma oživele, neštivilne množice naroda so se zibale po njih, povsod so peli narodno pesem, povsod je odmevalo „urá!“ na čast junaškim vojakom in caru osvoboditelju. 4. marcija je bila v vseh cerkvah po tem povodu služba Božja z zahvalno pesemjo in zvonili so prav celi dan. Praznik je bil tri dni. 3. dan marcija je zapisan v Rusko zgodovino z zlatimi črkami; tega dne je stopil na prestol sedanji car in tega dne je on dal osobno svobodo, državljanske pravice in pozemeljno lastnino 20 milijonom Ruskih kmetov. In zdaj zopet bo 3. marcija z zlatimi črkami zapisan tudi v zgodovino južnih Slavjanov: Srbija je prejela neodvisnost, Črnogora dušo, plodородna polja in primorje, Bolgarski narod pa osvobojenje iz sužnosti in državljansko ustanovo. Niso pozabili pri sklepanji miru tudi drugih kristjanskih deželice, celó nehvaležne Rumunije in nezvestih Grkov ne.

Ruski narod je tedaj zadovoljen z mirom; z Dunaja in iz Londona nam te dni prinaša postrežljivi telegraf sporočila, da tam so z mirom tudi prav zadovoljni; Bolgarski narod je tudi zadovoljen, zakaj on pošilja caru osvoboditelju zahvalne adrese; tudi Turki so zadovoljni; tako misliti moramo mimo drugih povedov tudi posebno za to, ker je sultan 3. marcija našemu caru srečo vošil k prazniku vstopa na prestol in pri tej priložnosti mu objavil, da se šteje prav srečnega, da so se obnovile prijazne sosedne razmere obeh držav. Od vseh strani se tedaj glasé vesele citre. Kako nedavno še je grozno šumelo v črnih oblakih! Iz Carigrada smo 1. marcija čitali telegram, da Turčija miru noče podpisati, a Ignatijev da jej preti s tridnevним ultimatumom; iz Pešta in Londona pa so grozno vzdigovalle svoje strašne glave brononosne in honvedovske pošasti. Kaj se je tedaj zgodilo, da smo tako rekoč

čez noč vsi tako zadovoljni postali? Na to vprašanje Ruski narod odgovarja, da cilj vojske je popolnoma dosežen, južni Slavjani so se za vselej znebili Turškega jarma, ni je nikakoršne sile, ki bi jih spet mogla Turku podjarmiti. Z Dunaja in iz Londona se pa sliši, da pogoji mira so taki, da se ni bati nikakoršnega poškodovanja po njih Avstrijskih in Angležkih interesov. Nu, slava Bogu, da Avstrijski, to se pravi, Magjarski in Angležki interesi niso več v taki nevarnosti, v kakoršni so bili o času Berolinskega memoranduma in pa takrat, ko se je šteló za strašno politično hudobijo, govoriti o Bolgarski vazalnosti, o Srbski neodvisnosti ali celo o Črnogorskem primorji!

Skeptikom se ta splošna zadovoljnost in še posebno naglost, s katero izjavljajo zadovoljnost, zdi podobna tišini pred nevihto, zabavljivcem pa nezrelemu lisičjemu grozdu; vsi brez razločka pa pravijo: nu, počakajmo, da beseda mesó postane — in po tem se tudi ravna.

Med neruskimi Slavjani in med innorodci se nahajajo najbrže tudi taki, ki so se iznenadili in ki so iz globočine srca radostni vzdihnili: prvi, češ, da zdaj bi bila utegnula beseda panslavizma meso postati; drugi, češ, da panslavizmu, katerega nas je zdaj Bog obvaroval, so tudi za naprej žile prerezane. Ti in uni se po mojih mislih motijo. Panslavizem, kakoršnega si nekateri domišljujejo, še več družih pa se ga boji, je čisto nemogoč. Mogoč je pa panslavizem, kakoršen prvim morda ne zadostuje, a drugim se zdi nemogoč. Ti in uni kažejo kot na očividni primer na Poljsko. Oboji se silno motijo, in motijo se najbolj zato, ker zgodovine Rusko-poljske ne znajo. Kdor hoče razumeti Rusko-poljske razmere, mora preiskovati njihove pričine in povode iz davnih časov po prvih iztočnikih in virih. Med tema dvema narodom se je iz najdavnnejših časov vse delo sukalo okoli prašanja: kateremu biti in kateremu ne biti? Al da je bilo prašanje tako postavljeno, za to povoda pa ni dal Ruski narod. V Ruskem narodu ni nikakoršne take želje in ničesa, kar bi moglo buditi misli o političnem panslavizmu. Zato Rusija tudi tirja, naj si Bolgarski narod sam izbere kneza, pa ne iz kake vladarske hiše, dasiravno bi ta ali uni véliki knez Ruski prav lahko postal Bolgarski vladar. Ravno tako bi Rusija postopala, ko bi po kaki naključbi kak drug Slavjansk narod prišel v tako položeno, v kakoršnem je zdaj Bolgarija. Čisto drugačno pa je prašanje o duševnem panslavizmu. On Rusiji tudi ni potreben, vendar pa ugoden in koristen. Ruski narod ima iz starodavnih časov svoje duševno življenje, ki se je iz lastne prirode izcimilo, z lastnimi silami se razvijalo in je doseglo že visoko stopajo popolnosti. — Jezik Ruski se je razvil čisto naravno; ohranil je čisto slavjanski značaj; bogat je tako, kakor malo kak jezik na svetu, in težko će ni bolj obilen, kakor vsi drugi Slavjanski jeziki skupaj; med vsem slovstvom je Rusko najbolj bogato in razvito; to slovstvo vzdiguje po številu ogromni narod, ki šteje po novejšem računu že 95 milijonov duš, — velikanski narod, ki ni samo sam neodvisen, ampak ki ima tudi mogočen politični vpliv na druge neodvisne narode. Ni več daleč tisti čas, ko bo Ruski jezik trgovcem in obrtnikom, kakor diplomatom in učenjakom drugih narodov tako potreben, kakor Nemški, Francoski ali Angleški, in učili se ga bodo v šolah, kakor imenovane jezike.

(Kon. prih.)

Iz Istre. — Preteklo jesen je bilo po srednji Istri malo vina; proti jugu pa, namreč proti Pulji, ni ga bilo ne kaplje. Zato so si ljudje napravili pijačo iz brinjevih jagod in vode zato, da same vode, ki v Istri ni posebno zdrava, vzlasti v spodnjih krajih ne, pri

delu ne pijejo. Iz tega je razvidno, da je letos vino po srednji Istri prilično drago. Toči se po krčmah po 36 in po 40 kr. liter. V vinski deželi je to silna cena! Pri vsi ti draginji ga pa navadni pijančki vendar le lukajo, dasiravno jih črno siromaštvo tare in njih ubogi otroci lačni in bosi po ulicah capljajo. Tako je te dni, kakor sem iz gotovega vira zvedel, *) nek siromak v Paznu, vdovec in oče več otrok, pa izvrsten sušivec vinske kapljice, sosedu mesarju že več mesecev brejo kravo prodal, ki jo je zaklal in meso razprodal **); kaj je storil s teletom, ki je že kosmato kožo imelo, ne vem; prodajavec je pa za skupljene solde v krčmi pri kapljici suho grlo močil. Ni li to žalostno? Nehoté vriva se mi vprašanje: kaj je takemu žalostnemu gospodarstvu vendar krivo? Mislim, da pravo zadenem, če trdim, da so v prvi vrsti obilne pravde. Istran, dasiravno dobra, pohlevna in krotka duša, pravda se rad za vsako malo stvar. Zakaj? tega ne vem, ker mi družinske razmere ljudstva niso na drobno znane. Da se pa rad pravda, pričujejo mi 4, reci: štirji advokati, v majhnem Paznu, od katerih nobeden državne službe nima, pa vendar imajo vedno dosti dela, vsaj jim pravdarski kmet brž čas največ zaslužka daje! To ljudsko rano bi morali Istersko-slovanski rodoljubi, če svoje ljudstvo res ljubijo, odkrivati in nje pogubo ubozemu kmetu živo pred oči postaviti, da se nesrečnih pravi odvadi in s potnim licem zaslužene krajcarje za slabe čase hrani, ne pa, da drage pravde ž njimi plačuje. — V drugi vrsti je krivo žalostnemu gospodarstvu slovankega kmeta v Istri brez dvombe grdo oderuštvo. Pravih judov v Istri ni, da bi ubogo ljudstvo drli, vsaj bi za nje tudi „kšefta“ ne bilo, ker so krščeni judje veliko hujši. Ti so večidel lesem došli tujci, posebno Karnjeli, ki hočejo povsod prvo rolo igrati in v Istri gospodariti; so pa tudi potujčeni domačini in ti so še hujši od njih. Tako se tudi tukaj obstinuje hrvaška poslovica: „hujši poturica od turčina“. Da so eni in drugi zagriznjeni sovražniki slovanske narodnosti v Istri, ni treba dokaza. Le drzni se braniti pred to „gospodo“ slovanstvo v Istri, hipomasi „rovar“, „puntar“, „nemirnež“, „sovražnik domovine“, „Rus“, in Bog vedi, kaj še vse. — Žalibog, da se med takimi slepci nahajajo celô osebe iz duhovskega stanu! In ti sovražniki ***) slovanstva ovirajo kolikor morejo narodno razvijanje slovanskega ljudstva v Istri. To je po mojih mislih tretji velik vzrok nadlog in siromaštva ubozega ljudstva, katero, narodno zatirano, v svoji nevednosti žalostno gospodarstveno propada. Tega bi gotovo ne bilo, ko bi se bili zdanji gospodarji ob svojem času kaj prida v ljudski šoli naučili. Ali naučili se niso še toliko, da bi svoje ime pravilno pisali in sicer zato ne, ker je bila šola tujka, kakor je tujka še zdaj za njihove otroke, katero sirote zastoj obiskujejo. Šešel sem se neki dan s pametnim možem soseduje fare. Ko me prijazno pozdravi, prašam ga, kako se zdaj deca v šoli uče, ko imajo novega učitelja. „Joh je bil prvi, joh je drugi,“ mi mož odgovori. „Kako to!“ prašam ga dalje. „Pod prvim su gubila deca vrime, sada pod drugim će morati biti pako Francezi.“ „Vi se šalite!“ zavrnem ga prijazno. „Ne šalim se ne, već istinu tvrdim. Naši otroci su slavjanski, kako i mi njihovi roditelji; ono ča znamo, naučili smo ih po zapovedi Bož-

joj doma po našu; tako ih lepo vade i gosp. plovan nauk krstjanski po našu, a meštar ne govori š njimi ni besedice po našu. Otroki ne znaju taljanski, meštar ne slavjanski, treba da budu Francezi, da se barem razumeju med sobom.“ Tako je priprost pa pameten kmet osmešil nenaravno odgojo Isterske ljudske šole! Sapiienti sat! Bog daj, da bi kaj kmalo prisijalo solnce ravnopravnosti tudi pred slovanska vrata! Z Bogom.

V Gorici 17. marcija. — Narobe svet: zimo imamo sredi marcija! Da ne bi bili dnevi že dolgi in solnce (na jasnem nebu) že krepko, imeli bi te dni najhujši mraz. Pretekli petek o poldne smo videli prve bele muhe; sneg je priletal, pa ne obležal. Burja, ki vsak dan piha, ni močna, pa tem mrzlejša. *) Na zadnje pa vendar ne bo hudega — nadejamo se. — Čudne govorice so bile došle v Gorico prve dni preteklega tedna z unega (desnega) kraja Soče. Županstveni sluge — so pravili ljudje — pobirajo podpise, če hoče kdo postati italijanski državljani, ali ostati avstrijski. No, smo si mislili, to je že pravi „plebiscito“, kakor una leta v Italiji. Kaj mislijo naši vladavci? kje je staroslavna Avstrijska legitimnost? Izvedeli smo pa pozneje, da stvar ni taka, ampak po vsem korrektura, če tudi znabiti nepotrebna. Nabirajo se res po vsi naši Furlaniji in sploh po vseh straneh na desnem bregu Soče podpisi, pa le pod adresno, katero mislijo poslati ministerstvu na Dunaj. Zapopadek te adrese je ta, da se — nasproti razpravam italijanskih časnikov o združenji avstrijskih italijanskih okrajin z Italijo — povdarja zvestobo naših Lahov do Avstrije ter izreka prošnja, da bi se te naše okrajine po nikakem ne ločile od cesarstva avstrijskega. Vodi pa vso to reč nek odbor veljavnih gospodov v Lahih. Tukajšnji „Isonzo“, govoreč o tej reči, vpraša: „K čemu toliko hrupa?“ No, hrup ni ravno o tem, kar „Is“ misli, ampak o tem, da se ni priprostim ljudem stvar prav razložila, ker mnogi res mislijo, da gre za Avstrijo ali Italijo. — Jutre bo tukaj mrtvaško opravilo po ranjcem nadvojvodi Francu Karolu. — Umrli je 73 let stari učitelj prejšnje c. k. normalke, g. Jernej Radica. Ranjki je bil prej bogoslovec, potlej učitelj v Istri in slednjič veliko let v Gorici. Izveden je bil tudi v kmetijskih rečeh in je kmetijsko društvo prejšnjih let zdatno podpiral. — Dne 10. t. m. je bil tu sijajen pogreb advokata dr. J. Jona-e, juda. Ker je bil dr. Jona skoz več let mestni starešina, ud raznih društev itd., šlo je veliko meščanov za pogrebom in troje društev z zastavo.

Iz Ljubljane. — Deželni odbor je v seji 16. marca sklenil, pogorelcem iz Stare vasi pri Šentjerneji dati 1400 gold. podpore iz deželnega zaklada.

— Minister kupčijstva je potrdil g. Al. Dreota, za predsednika, g. Kar. Lukmana pa za podpredsednika kupčijske zbornice Ljubljanske.

— (V zadnji seji mestnega odbora 15. dne t. m.) je bilo določeno, da nove volitve za mestni zastop bodo tako-le: 12. aprila volijo volivci III. razreda, — 13. aprila volivci II. razreda, — 15. aprila pa volivci I. razreda. — Obravnava o odstopu nekega mestnega zemljišča pri Latermanovem drevoredu Kranjski stavbeni družbi je bila silno viharina in o nekih besedah odbornika „liberalne“ stranke res taka, da je odbornik Jurčič po pravici rekel, da kaj tako nespodobnega se še ni slišalo v nobenem parlamentu, v katerem ni nobeden gospod in nobeden služabnik, ampak vsi so le enakošni izvoljenci ljudstva.

— (Poziv.) Na korist „narodni šoli“, društvu v podporo ljudskim šolam in revni šolski mladini, bodo v

*) Enaka je pri nas v Ljubljani.

Vred.

*) Če ni morebiti resnica, naj me kdo zavrne, in rad bom preklical. Pis.

**) Ali ni nobene postave zoper tako klanje? (Ni je, ni. Vred.) Pis.

***) Saj talijanstvo v Istri zvonec nosi, in žalibog! veliko velja. Pis.

dvorani čitalnični tri javna predavanja, in sicer: Prvo dne 24. marca t. l. Govor gosp. notar. kandidata Kar. Križmana „o razvoji človeškega dela“; drugo dne 31. marca t. l. Govor gosp. dr. Val. Zarnika „o italijanski povestnici sedanjega časa“; tretje dne 7. aprila t. l. Predavanje gosp. dr. Kar. Bleiweisa „o blaznih in priredbah za duhobolne“. — Začetek je točno vselej ob 11. uri dopoldne. — Vstopnina za vsa tri predavanja: ene osebe 1 gold., družine 2 gold., dijakov 60 kr., vstopnina k posameznemu predavanju: 50 kr. za osebo. — Vstopnice se dobivajo v „narodni tiskarni“, pri gosp. V. Petričiču na mestnem trgu, na dan predavanja pa pri kasi.

— Predsednik tukajšnje katoliške družbe, gosp. dr. Jarc, naznanja v „Slovenca“, da družba, ki je začela lani izdajati podučne in zabavne knjižice pod imenom „Glasi katoliške družbe“, bode to izdavanje nadaljevala tudi v prihodnje. Kdor se vpiše za udeležbo v to društvo z letnim doneskom 1 gold. 20 kr., dobiva imenovane knjižice brezplačno. — Blagi namen zasluži podpore.

— Mraz in veter sta že veliko dni zoperna lastnost sušeca meseca. Ni čuda tedaj, da je obraz polj in senožet prav žalosten. Mraz sicer ne dela škode, marveč je koristen, da zadržuje prezgodno poganjanje sadnega drevja; al veter neprenehoma suši še to malo vlago, ki so jo po snegu dobile senožeti in polja. Letos prav živo čutimo, da naši starodavni predniki so temeljito opazovali vreme mnogih mesecev in po njem jim imena dajali. Mesec marec je moral tedaj že nekaj zavoljo vetrov, ki so sušili zemljo (pota in polja), razločevati se od drugih mesecev, da so mu dali ime sušca, kakor so dobro imenovali mesec april in maj mali in veliki traven, julij in avgust pa mali in veliki srpan itd. Pač radovedni smo: ali nam kdo naših učenjakov more povedati: v katerih knjigah ali kakih drugih spisih se nahaja prvi sled slovenskih mesečnih imen?

— (Učiteljske preskušnje za ljudske in meščanske šole Kranjske) se začne letos v Ljubljani 8. aprila. Kdor se jim podvreči misli, naj se do 1. aprila oglasi pri vodstvu dotične komisije.

— (Razglas.) Gosenične baklje za pokončevanje požrešnih gosenic na drevesih se dobivajo po 1 gold. v pisarnici družbe kmetijske.

— (Zahvala). Ker sem 17. dne t. m. se odpovedal odborstvu družbe kmetijske in oskrbništvu družbenega vrta, se dolžnega čutim toplo zahvalo izreči svojim prijateljem in tovarišem v delu za njihovo krepko podporo skozi 13 let v mojem kmetijskem delovanju in v opravih za sl. c. k. ministerstvo kmetijstva, katera je ono odlikovalo z večkratno pohvalo.

Franc Schollmayr.

— (Vabilo k pristopu novo osnovane čitalnice) v spodnji Šiški. Letni donesek znaša za osebo 1 gold. 50 kr., za rodovino 3 gold. Vpisuje se v čitalničnih prostorih v hiši g. And. Vodnika (pri Žibertu).

— (14 do 16 let star mladeneč, ki želi se kupčijstva učiti) in zna slovenski in nemški, se vzame za učenca v štacuno nekega majhnega mestica blizu Ljubljane, katero ima živahno kupčijo in je znana zaradi poštenosti in pobožnosti. Adreso štacune pové na vprašanje vredništvo „Novic“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V obravnavi državnega proračuna za letošnje leto je v občni debati dr. Fanderlik dokazal, da vkljub temu, da po zvišanih colninah itd.

imajo letos državni dohodki za 11 milijonov višji biti, bo vendar primanjka še za 5½ milijonov gold. višja memo lani. Po tej poti, ki jo hodimo zdaj, ne pridemo do tega, da bi kedaj stroške poravnali z dohodki, skrajni čas je tedaj, zupustiti administrativno centralizacijo, da na njeno mesto stopi administrativna avtonomija. „Gospôda! — je rekel — ne podpisajte vlade sedanje le zato, da se vi ž njo ohranite na krmilu.“ — Poslanec Pfeifer se je v specijalni debati pritožil zoper cesarska okrajna glavarstva, katera se za administrativna opravila manj brigajo kakor za politiko, katera jih, kakor vzlasti skušnje na Kranjcem kažejo, pri volitvah tako zelo vprega v službo narodu nasprotne dandanes gospodujoče stranke, da jim nič časa ne ostaja za druga njihova opravila. „To vedenje uradnikov je ena najhujših črnih pik v ustavnem življenji Avstrije“.

— Delegaciji Avstrijski je grof Andrassy rekel, da se odpove ministerstvu, če se mu ne dovoli zahtevani kredit 60 milijonov gold. — Vsakako ne bode dovoljenje teh 60 milijonov tako gladko izteklo, ker se zdaj celó nova „Presse“ borí proti vojski z Rusijo, in doslednje tudi proti kreditu, boječa se, da je ta kredit namenjen pripravi vojske.

— Važno je to, kar piše „Köln. Zeit.“, da vsa znamenja kažejo na to, da se na kongresu, ki se ima začeti 2. dne prihodnjega meseca v Berlinu, bode srečno rešilo iztočno vprašanje s tem, da se odstrani Turško gospodstvo v Evropi. Ta plan se podpira tudi v Berlinu. Na kongresu se neki ne bode razpravljalo to, koliko naj Turčija Rusiji poplača za stroške vojske in da en del Armenije dobi Rusija. Srbsko, Črnogorsko in Rumunsko vprašanje, kakor tudi meje nove Bolgarije pa pridejo kongresu v obravnavo. Po pogojih miru, ki ste jih Rusija in Turčija dogotovili v sv. Štefanu, postane kneževina Bolgarska večja od sedanje. Obsegala bo več kopolovico vsega Turškega posestva v Evropi. Meja jej ima biti: ob severu Donava, potem črta od Črne vode do Mangalije — ob vzhodu Črno morje od Mangalije do Midije, — ob jugu pa od tod (izvzemši Drenopolje) skoro do iztoka Marice, tu pa ob bregu Egajskega morja. Severna meja še ni do dobre brega določena, pa ima iti skoro blizu Jadranskega morja. Po površni meri bi nova Bolgarija obsegala 3200 do 3500 štirjaških milj, imela dva morska bregovja, in vse železnice v Evropi bi šle po njej. — Po časnikih gre glas, da princa Ludevika Batenberškega vlada Ruska nasvetuje za Bolgarskega vladarja. Oče tega princa, ki je 24 let star, je princ Aleksander Hessenski, ki je stric sedanjega nadvojvode Hessenskega, čegar sestra (Marija) je soproga cara Ruskega Aleksandra. — Imenuje se tudi Ignatiev med kandidati za Bolgarski prestol.

Iz Carigrada. — Rusi jemljejo kristijanom in muhamedancem orožje, da se odvrne vsak nemir. — Sultan je, kakor njegov prednik, znorel; blodi mu misel po glavi, da mu svet streže po življenji.

Žitna cena

v Ljubljani 13. marca 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 9 fl. 26. — banaška 11 fl. 18. — turšice 6 fl. 60. soršice 6 fl. 80. — rži 6 fl. 34. — ječmena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 3. — ajde 6 fl. 34. — ovsa 3 fl. 57. — Krompir 3 fl. 5 kr. 100 kilogramov.